

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT 629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
OŚRODEK INFORMACJI 693 - 46 - 92, 625 - 76 - 23

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89

INTERNET <http://www.cbos.pl>

E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/103/2003

POLACY O STYLU DZIAŁALNOŚCI PARTII POLITYCZNYCH OBECNYCH W PARLAMENCIE

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, CZERWIEC 2003

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

W kadencji obecnego Sejmu niejednokrotnie zdarzały się sytuacje odbiegające od standardów, które w języku potocznym zwykło się określać jako parlamentarne, odróżniając od zachowań lub słów nieparlamentarnych. Jako obywatele byliśmy świadkami m.in. usunięcia siłą przez straż marszałkowską posła okupującego mównicę, blokowania dostępu do mównicy przez posłów jednego z ugrupowań, wykluczania z obrad parlamentarzystów nierespektujących przyjętego porządku, wyłączania mikrofonu posłom, którzy mimo upomnień prowadzącego obrady nie chcieli zakończyć swojego wystąpienia itd., nie wspominając już o inwektywach padających z ust posłów i innych przypadkach obrażania przeciwników politycznych. Czy według Polaków zachowania tego typu stanowią rażące naruszenie norm politycznych i są oceniane negatywnie czy też przeciwnie - postrzegane są jako oznaka odwagi politycznej i bezkompromisowości. Kto, zdaniem Polaków, kompromituje polski parlamentaryzm, a czyja działalność dobrze służy naszej demokracji? Zapytaliśmy ankietowanych¹ o ocenę działalności poszczególnych ugrupowań mających w obecnym parlamencie swoich przedstawicieli.

MIĘDZY AKCEPTACJĄ A ZAŻENOWANIEM

Polacy nie mają dobrej opinii o zachowaniach parlamentarzystów reprezentujących poszczególne partie polityczne obecne w Sejmie tej kadencji. Tylko co czwarty badany (26%) w stosunku do żadnego z głównych ugrupowań nie formułuje zarzutu, że jego posłowie kompromitują polski parlamentaryzm. Trzeba przy tym zastrzec, że odsetek ten obejmuje także osoby, które nie mają sprecyzowanego zdania na temat funkcjonowania ugrupowań

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (155) zrealizowano w dniach od 4 do 7 kwietnia 2003 roku na liczącej 1229 osób reprezentatywnej próbie losowo-adresowej dorosłych mieszkańców Polski.

parlamentarnych lub ich nie rozpoznają. Co trzeci badany (33%) wystawia negatywną ocenę przedstawicielom jednego lub dwóch ugrupowań, a ponad jedna czwarta (28%) - trzem lub czterem partiom poddanym ocenie. Co ósmy ankietowany (13%) ma złą opinię o większości ugrupowań, których przedstawiciele zasiadają w parlamencie - co najmniej pięć z nich (na siedem analizowanych) otrzymuje złą ocenę. W sumie można stwierdzić, że ponad dwie piąte respondentów uważa, że co najmniej trzy ugrupowania obecne w Sejmie tej kadencji raczej kompromitują polski parlamentaryzm, niż przyczyniają się do dobrego funkcjonowania władz przedstawicielskich w Polsce.

Tabela 1

Jak Pan(i) ocenia działalność posłów poszczególnych ugrupowań politycznych w obecnym parlamencie? Przy ocenie proszę posłużyć się skalą, na której +3 oznacza, że działalność posłów danego ugrupowania dobrze służy polskiej demokracji, a -3 - że kompromituje polski parlamentaryzm	Wskazania respondentów dotyczące działalności posłów						
	Samoobrony	LPR	SLD	UP	PSL	PO	PiS
	w procentach						
Zdecydowanie kompromituje polski parlamentaryzm (-3)	26	17	15	9	7	6	5
Raczej kompromituje (-2,-1)	22	25	22	19	18	16	13
Ocena neutralna (0)	12	15	18	23	26	24	21
Raczej dobrze służy polskiej demokracji (+2, +1)	17	15	21	21	24	27	31
Zdecydowanie dobrze służy polskiej demokracji (+3)	5	4	4	4	2	4	6
Trudno powiedzieć	18	24	20	24	23	23	24
Średnia ocen	-0,87	-0,75	-0,45	-0,24	-0,07	0,11	0,33

Zarzut kompromitowania polskiego parlamentaryzmu jest najczęściej formułowany w stosunku do posłów Samoobrony. Co czwarty ankietowany wystawia przedstawicielom tej partii skrajnie negatywną ocenę, a ponad jedna piąta krytykuje ich mniej zdecydowanie. W sumie blisko połowa badanych (48%) uważa, że posłowie Samoobrony kompromitują polski parlamentaryzm. Tylko nieco mniej krytyczne są opinie o posłach LPR, których zachowania rażą nieco ponad dwie piąte ankietowanych (42%). Trzecie miejsce co do liczby zarzutów o kompromitowanie polskiego parlamentaryzmu przypadło SLD - prawie dwie piąte respondentów (37%) podziela taką opinię w stosunku do posłów tej partii. Biorąc pod uwagę średnie ocen można powiedzieć, że Samoobrona i LPR są najczęściej uważane za ugrupowania, których styl uprawiania polityki nie służy dobrze polskiej demokracji.

Oceny takich partii jak UP i PSL można określić jako bliższe oceny neutralnej. W stosunku do UP opinie krytyczne wyraziło 28% badanych, a do posłów PSL - 25%. W przypadku tych partii oceny neutralne należą do najwyższych i wynoszą odpowiednio 23% i 26%.

Z kolei do ugrupowań, które - jeśli chodzi o zachowania w parlamencie - postrzegane są stosunkowo najlepiej, można zaliczyć PiS oraz PO. To jedyne ugrupowania, w przypadku których opinie pozytywne przeważają nad negatywnymi. Więcej osób wyraża przekonanie, że partie te dobrze służą polskiej demokracji (odpowiednio: 37% i 31%), niż podziela pogląd, że zachowania ich przedstawicieli kompromitują nasz parlamentaryzm (odpowiednio: 18% i 22%).

Trzeba zauważyć, że nawet ugrupowania oceniane najbardziej krytycznie - Samoobrona oraz LPR - nie są osądzone negatywnie w sposób zdecydowanie jednoznaczny. Relatywnie najgorzej oceniana Samoobrona obok zadeklarowanych krytyków, przekonanych, że przedstawiciele tej partii w Sejmie kompromitują polski parlamentaryzm, ma wcale niemałą grupę sympatyków podzielających pogląd, że ugrupowanie to dobrze służy polskiej demokracji (22%). W przypadku LPR pozytywne zadanie o jej parlamentarzystach ma 19% badanych. Jeszcze więcej zadeklarowanych sympatyków mają partie oceniane mniej kontrowersyjnie.

Działalność **Samoobrony** w Sejmie najgorzej wypada w ocenie ludzi młodych - w wieku od 25 do 34 lat. Negatywnym ocenom partii Leppera bardzo wyraźnie sprzyja wyższy poziom wykształcenia. O ile jej działalność dezaprobuje co trzecia osoba z wykształceniem podstawowym (32%), o tyle wśród mających wykształcenie wyższe krytykujących jest ponad dwukrotnie więcej (82%), przy czym 54% badanych zaliczających się do tej kategorii wystawia Samoobronie skrajnie negatywną notę. Poczynania posłów tej partii pozytywnie ocenia tylko 7% respondentów legitymujących się wyższym wykształceniem. Wśród osób z wykształceniem podstawowym odsetek ten jest czterokrotnie wyższy (28%). Innym czynnikiem silnie wpływającym na opinie o działaniach posłów Samoobrony w Sejmie jest wielkość miejscowości zamieszkiwanej przez respondentów.

Im jest ona większa, tym częściej podzielana opinia, że partia ta kompromituje polski parlamentaryzm. O ile wśród mieszkańców wsi odsetki pozytywnych i negatywnych ocen są dość zbliżone (odpowiednio: 33% i 29%), o tyle wśród mieszkańców największych miast zdecydowanie dominują opinie negatywne: 73% uważa, że partia ta kompromituje polski parlamentaryzm, a zaledwie 8% jest zdania, że dobrze służy polskiej demokracji. W grupach społeczno-zawodowych Samoobronę najgorzej postrzegają przedstawiciele kadry kierowniczej i inteligencji, pracownicy umysłowi niższego szczebla, a także pracujący na własny rachunek oraz uczniowie i studenci. Stosunkowo najlepsze oceny uzyskała natomiast wśród bezrobotnych oraz robotników niewykwalifikowanych, a zwłaszcza wśród rolników, którzy jako jedyna grupa zawodowa częściej sądzą, że partia ta dobrze służy demokracji (46%), niż uważają, że jej działalność kompromituje nasz parlamentaryzm (19%). Korzystnym ocenom Samoobrony na forum parlamentu sprzyjają ponadto najniższe dochody (do 299 zł na osobę w rodzinie), negatywna ocena własnych warunków materialnych, a także - choć w mniejszym stopniu - lewicowe poglądy polityczne.

Liga Polskich Rodzin jest drugim ugrupowaniem najczęściej krytykowanym przez badanych. Podobnie jak Samoobrona, LPR tym częściej spotyka się z dezaprobatą, im wyższy poziom wykształcenia oceniających oraz im większa zamieszkiwana miejscowość - choć zależności te są nieco słabsze niż w przypadku partii Andrzeja Leppera. LPR, podobnie jak Samoobronę, najgorzej oceniają przedstawiciele kadry kierowniczej i inteligencji, pracownicy umysłowi niższego szczebla, uczniowie i studenci, a także prywatni przedsiębiorcy. Jej ocena wypada natomiast stosunkowo najlepiej wśród robotników niewykwalifikowanych, a zwłaszcza rolników, wśród których pozytywne oceny działalności tej partii (28%) są częstsze niż negatywne (16%). Przekonaniu, że LPR dobrze służy polskiej demokracji, sprzyjają ponadto niskie dochody oraz negatywna ocena własnych warunków materialnych. Zależności te są jednak nieco słabsze niż w przypadku Samoobrony. Czynnikiem wyraźnie różnicującym stosunek badanych do działalności tej partii jest natomiast częstość praktyk religijnych. Im są one częstsze, tym lepsza ocena zachowań parlamentarnych LPR. Niemniej

jednak nawet wśród osób głęboko religijnych i często praktykujących ocen negatywnych (25%) jest niewiele mniej niż pozytywnych (29%). Na opinie badanych wyraźnie wpływają także ich poglądy polityczne. Respondenci o prawicowych przekonaniach (37%) ponad trzykrotnie częściej niż badani o lewicowej orientacji (11%) są zdania, że działalność LPR dobrze służy polskiej demokracji, wyraźnie rzadziej też podzielają pogląd, że partia ta kompromituje polski parlamentaryzm (odpowiednio: 39% wśród badanych o poglądach prawicowych i 68% wśród mających poglądy lewicowe).

Opinie o **Sojuszu Lewicy Demokratycznej** okazują się słabo zróżnicowane ze względu na cechy społeczno-demograficzne, takie jak: wiek, poziom wykształcenia czy miejsce zamieszkania. Trochę bardziej krytyczni niż inni w ocenie tego ugrupowania są respondenci w średnim wieku - między 35 a 54 rokiem życia, osoby z wyższym wykształceniem, mieszkańcy największych miast, a spośród grup zawodowych - przedstawiciele kadry kierowniczej i inteligencji, pracownicy fizyczno-umysłowi oraz rolnicy. Podstawowymi czynnikami różnicującymi opinie badanych na temat SLD są natomiast dochody na osobę w rodzinie, oceny własnej sytuacji materialnej, a przede wszystkim poglądy polityczne i wiążący się z tym wymiarem stosunek do praktyk religijnych. Im niższe dochody i gorsze oceny własnej sytuacji materialnej, tym częstsze opinie, że SLD kompromituje polski parlamentaryzm, rzadsze zaś, że jego działalność dobrze służy polskiej demokracji. We wszystkich grupach, wyróżnionych ze względu na wymienione wyżej cechy, w odniesieniu do SLD przeważają opinie negatywne. Przewagę wskazań pozytywnych nad negatywnymi rejestrujemy jedynie wśród osób o lewicowych poglądach politycznych, a także badanych deklarujących się jako niewierzący i niepraktykujący. Z kolei zdecydowanie najbardziej krytycznie styl działania SLD oceniają osoby bardzo religijne - uczestniczące w praktykach religijnych kilka razy w tygodniu, a także ankietowani o poglądach prawicowych.

Dość podobny charakter mają zróżnicowania opinii na temat współrzędzącej **Unii Pracy**. Negatywnym ocenom parlamentarnych zachowań przedstawicieli tej partii nieco sprzyja średni wiek badanych (45-54 lata). Trochę mniej krytyczni niż pozostali w jej ocenie są respondenci z wyższym wykształceniem. W grupach społeczno-zawodowych stosunkowo najbardziej niezadowoleni z UP są rolnicy oraz przedstawiciele kadry kierowniczej. Z kolei lepsze niż pozostali oceny wystawiają jej pracownicy umysłowi niższego szczebla oraz pracujący na własny rachunek. Podobnie jak w przypadku SLD - choć słabiej - negatywnym ocenom UP sprzyjają niskie dochody badanych, a ponadto częste praktyki religijne i prawicowe poglądy polityczne. Religijność ankietowanych, a zwłaszcza ich poglądy polityczne są czynnikami zdecydowanie najsilniej warunkującymi ocenę działalności parlamentarnej tej partii.

Cechy społeczno-demograficzne badanych dość słabo różnicują także opinie na temat parlamentarnych zachowań przedstawicieli **Polskiego Stronnictwa Ludowego**. Stosunkowo najlepiej oceniają PSL osoby starsze - w wieku od 55 do 64 lat, mieszkańcy wsi, badani z wykształceniem podstawowym, a w grupach zawodowych - rolnicy. Z kolei stosunkowo bardziej krytyczni niż inni są badani z wyższym wykształceniem, deklarujący najwyższe dochody na osobę w rodzinie, przedstawiciele kadry kierowniczej i inteligencji oraz pracownicy fizyczno-umysłowi. W tym wypadku słabe okazują się także zróżnicowania ze względu na poglądy polityczne badanych.

Najbardziej pozytywne opinie na temat działalności w parlamencie **Platformy Obywatelskiej** mają ludzie młodzi - w wieku od 25 do 34 lat, a także mieszkańcy największych miast, deklarujący najwyższe dochody na osobę w rodzinie i dobrze oceniający własną sytuację materialną. Pozytywnym opiniom na temat zachowań parlamentarzystów PO wyraźnie sprzyja wyższy poziom wykształcenia badanych. O ile wśród osób z wykształceniem podstawowym opinie pozytywne (19%) i negatywne (20%) niemal się równoważą, o tyle wśród mających wyższe wykształcenie połowa (51%) jest zdania, że działalność posłów PO dobrze służy polskiej demokracji, a tylko niespełna jedna piąta (18%) uważa, że jej

przedstawiciele kompromitują nasz parlamentaryzm. Opinie badanych w tej kwestii są też wyraźnie zróżnicowane w ramach poszczególnych grup społeczno-zawodowych. Stosunkowo najwięcej pochlebnych opinii pod adresem posłów PO zgłaszają przedstawiciele kadry kierowniczej i inteligencji (58%), najbardziej krytyczni zaś są rolnicy oraz robotnicy wykwalifikowani. W tych grupach więcej osób wyraża negatywną opinię na temat przedstawicieli tej partii, niż wystawia im pozytywną ocenę. Oceny stylów zachowań politycznych posłów reprezentujących tę partię zależą także od poglądów politycznych badanych. Osoby o przekonaniach prawicowych rzadziej niż mający poglądy lewicowe formułują zarzuty wobec tego ugrupowania (odpowiednio: 21% i 31%), natomiast wyraźnie częściej niż ci ostatni sądzą, że działalność posłów PO dobrze służy naszej demokracji (odpowiednio: 49% i 34%).

Opinie na temat działalności najlepiej ocenianego w tym wymiarze **Prawa i Sprawiedliwości** są zróżnicowane według podobnych kryteriów jak opinie dotyczące PO, choć generalnie zróżnicowania te są słabsze. Pozytywnym opiniom sprzyja młody wiek badanych - szczególnie przychylne są opinie najmłodszych respondentów, mających od 18 do 24 lat. Relatywnie najwięcej pochlebnych opinii zgłaszają też osoby mieszkające w największych miastach, ale również mieszkańcy średnich miast, liczących od 21 do 100 tys. ludności. Pozytywnym ocenom działalności PiS na forum parlamentu podobnie jak w przypadku PO sprzyja wyższe wykształcenie. Zależności te nie są tu jednak tak silne. Spośród grup społeczno-zawodowych stosunkowo najwięcej dobrych opinii zgłaszają przedstawiciele kadry kierowniczej i inteligencji, pracownicy umysłowi niższego szczebla, a także robotnicy niewykwalifikowani, renciści oraz bezrobotni. Natomiast najbardziej krytyczni w ocenach PiS są robotnicy wykwalifikowani, pracownicy fizyczno-umysłowi oraz rolnicy. Opinie badanych na temat zachowań posłów PiS są dość słabo zróżnicowane ze względu na poziom dochodów oraz oceny własnej sytuacji materialnej. Silniej niż w przypadku PO różnicują je natomiast poglądy polityczne. Wśród osób o orientacji lewicowej co trzeci (32%) jest zdania, że działalność posłów PiS kompromituje polski parlamentaryzm, natomiast wśród mających przekonania prawicowe jest ich zaledwie 14%,

ponad połowa zaś (56%) uważa, że partia ta dobrze służy naszej demokracji. Pogląd taki w mniejszym lub większym stopniu podziela 38% respondentów o poglądach lewicowych.

OCENA ZACHOWAŃ POSŁÓW POSZCZEGÓLNYCH UGRUPOWAŃ W ELEKTORATACH PARTII POLITYCZNYCH

Już charakter zróżnicowań opinii na temat poszczególnych ugrupowań w zależności od cech społeczno-demograficznych i deklarowanych poglądów politycznych wskazuje, że w swych opiniach o stylu zachowań politycznych parlamentarzystów badani nie abstrahują od swych sympatii lub niechęci do tego lub innego ugrupowania. W aspekcie zachowań parlamentarnych poszczególne partie postrzegane są lepiej w tych grupach społecznych, z których częściej rekrutują się ich potencjalni wyborcy. Taki charakter ocen jeszcze wyraźniej potwierdzają zróżnicowania opinii w potencjalnych elektoratach głównych ugrupowań.

Tabela 2

Potencjalne elektoraty partii politycznych	Średnie ocen uzyskiwane przez poszczególne ugrupowania (według skali od -3 do +3)						
	Samoobrona	LPR	SLD	UP	PSL	PO	PiS
Samoobrona	1,72	0,10	-1,13	-0,65	-0,23	-0,36	0,38
LPR	0,06	1,93	-1,41	-0,85	-0,05	-0,20	0,16
SLD	-1,47	-1,95	1,61	1,04	0,00	-0,02	0,03
PSL	-0,24	-0,91	0,07	-0,05	1,31	-0,30	0,14
PO	-2,06	-0,92	-1,29	-0,54	-0,12	2,04	1,05
PiS	-1,26	-0,81	-1,08	-0,92	-0,29	0,74	1,92

Sympatycy poszczególnych ugrupowań najlepiej oceniają, co poniekąd zrozumiałe, zachowania parlamentarne posłów „własnych” partii. Ocena ta najlepiej wypada w przypadku elektoratu PO, LPR oraz PiS. Relatywnie najgorzej - wśród zwolenników PSL.

Opinie wyborców innych partii na temat zachowań parlamentarnych najgorzej ocenianej Samoobrony nie są bynajmniej jednorodne i różnią się bardzo wyraźnie w zależności od sympatii partyjnych respondentów. Działalność posłów partii Leppera zdecydowanie najlepiej oceniają sympatycy LPR. W ich ocenie opinie pozytywne nieco przeważają nawet nad liczbą wskazań negatywnych. Znacznie lepiej niż zwolennicy innych

partii oceniają jej działalność także potencjalni wyborcy PSL. Z kolei najbardziej krytycznie o stylu działalności tej partii wypowiadają się sympatycy PO. Zdecydowanie negatywnie, choć znacznie lepiej niż potencjalny elektorat PO, poczynania jej posłów odbierają zwolennicy PiS. W elektoratach obu tych ugrupowań partia Leppera zdecydowanie wyprzedza pod względem negatywnych ocen wszystkie pozostałe ugrupowania. Trochę mniej krytyczni niż elektorat PiS są potencjalni wyborcy SLD. W opinii zwolenników Sojuszu Samoobrona ma dopiero drugie - po LPR - miejsce wśród najgorzej ocenianych ugrupowań.

W odniesieniu do LPR zdecydowanie najbardziej krytyczni są właśnie zwolennicy SLD. W elektoracie żadnego z pozostałych ugrupowań LPR nie ma aż tak złych notowań, jeśli chodzi o działalność w parlamencie. Zdecydowanie negatywne i przy tym dość podobne są opinie potencjalnych wyborców PSL, PiS oraz PO. Działalność posłów tej partii zdecydowanie najlepiej wypada w ocenach sympatyków Samoobrony. Podobnie jak w przypadku elektoratu LPR, zwolennicy Samoobrony częściej wystawiają LPR pozytywne niż negatywne noty.

Również opinie na temat SLD różnią się dość wyraźnie w zależności od sympatii partyjnych respondentów. Zachowania posłów Sojuszu zdecydowanie najlepiej ocenia elektorat PSL. Wyraźnie niekorzystne i dość zbliżone w ramach elektoratów są natomiast oceny SLD wśród zwolenników LPR oraz PO. W nieco mniejszym stopniu negatywne oceny dominują w elektoratach Samoobrony oraz PiS.

Zachowania parlamentarne przedstawicieli Unii Pracy stosunkowo najgorzej recenzują zwolennicy PiS oraz LPR. Trochę lepsze oceny - choć również z wyraźną przewagą negatywnych wskazań - wystawiają UP sympatycy Samoobrony. Stosunkowo najmniej krytyczni w ocenie jej poczynania w parlamencie są potencjalni wyborcy PO. Zdecydowanie pozytywna jest natomiast ich ocena ze strony elektoratu głównego ugrupowania rządzącego - SLD.

Ugrupowaniem, którego oceny w najmniejszym stopniu zależą od sympatii partyjnych, jest PSL. Bardzo podobne i bliskie oceny neutralnej są średnie ocen wystawianych zarówno przez zwolenników SLD, jak i LPR. Tylko nieco bardziej krytyczni są potencjalni wyborcy PO. Relatywnie najgorzej postrzegają działalność PSL sympatycy Samoobrony oraz PiS.

Działalność PO w Sejmie spotyka się z największą aprobatą w elektoracie PiS. W porównaniu ze zwolennikami innych partii trochę bardziej przychylny jest jej także elektorat SLD. Nieco bardziej krytycznie jej działalność postrzegają zwolennicy LPR, a zwłaszcza PSL i Samoobrony.

PiS jest jedynym ugrupowaniem, którego działalność w elektoratach wszystkich liczących się ugrupowań parlamentarnych częściej spotyka się z aprobatą niż dezaprobatą. Zdecydowanie najlepsze oceny wystawiają mu w tym względzie zwolennicy PO. W porównaniu z elektoratami innych partii nieco bardziej przychylni w ocenach są także zwolennicy Samoobrony. Zarówno przez elektorat partii Leppera, jak i przez zwolenników LPR partia braci Kaczyńskich jest najlepiej oceniana. Relatywnie najsłabsze oceny uzyskuje PiS w elektoracie SLD.

OPINIE O DZIAŁALNOŚCI SEJMU

Negatywna ocena zachowań parlamentarnych posłów, co zrozumiałe, nie pozostaje bez wpływu na ocenę pracy Sejmu. Im większej części sceny politycznej dotyczy dezaprobatą badanych w tym względzie - im większej liczbie istniejących partii politycznych skłonni są oni przypisywać zarzut kompromitowania naszego parlamentaryzmu, tym gorsze oceny działalności Sejmu.

Tabela 3

Liczba ugrupowań, których posłom badani wystawili negatywną ocenę zachowań parlamentarnych	Oceny działalności Sejmu		
	dobra	zła	Trudno powiedzieć
	w procentach		
0	10	62	28
1	14	75	12
2-3	16	77	7
4-5	9	87	4
6-7	0	97	3

Na ocenę stylu pracy Sejmu nie wpływa jednak działalność ugrupowań, które w opinii badanych najbardziej kompromitują polski parlamentaryzm, czy - przeciwnie - na tle innych ugrupowań częściej postrzegane są jako dobrze służące demokracji, ale poczynania partii obecnie rządzących - SLD oraz UP. Oceny jakości parlamentaryzmu dwóch najgorzej w tym aspekcie ocenianych partii - Samoobrony oraz LPR - okazują się nieistotne, jeśli chodzi o ocenę pracy Sejmu. Bardzo słabe są też zależności między opiniami na temat pracy Sejmu a oceną zachowań parlamentarnych PiS i PO. Wszystko wskazuje więc na to, że odpowiedź na pytanie o jakość polskiego parlamentaryzmu w wydaniu poszczególnych partii politycznych stała się dobrą okazją do wyrażenia zgeneralizowanego nastawienia do obecnie rządzących.

CBOS	
Współczynniki korelacji pomiędzy ocenami poszczególnych ugrupowań a oceną działalności Sejmu	
LPR	0,10*
PO	0,09*
PSL	0,18**
PiS	0,16**
Samoobrona	0,05
SLD	0,25**
UP	0,23**

* Zależności istotne na poziomie istotności $p=0,01$

** Zależności istotne na poziomie istotności $p=0,001$

Oceny stylu działalności partii politycznych w parlamencie obecnej kadencji są dość krytyczne, choć też nawet te najbardziej kontrowersyjne są aprobowane przez sporą część potencjalnych wyborców. Najsurowiej oceniana jest Samoobrona, o której niemal połowa ankietowanych (48%) sądzi, że jej działalność kompromituje polski parlamentaryzm.

Negatywnie oceniana jest także LPR. Krytycyzm wobec obu tych - jak wynika z analiz - najbardziej kontrowersyjnych partii jest związany przede wszystkim z wykształceniem, a także wielkością miejscowości, w której mieszkają badani. Raczej krytyczne niż pozytywne opinie mają ankietowani o SLD, jednak wydaje się, że w tym przypadku ocena ta ma w dużej mierze charakter polityczny - w przeważającym stopniu jest oceną rządzącej partii niż tylko ugrupowania parlamentarnego. Jedynymi ugrupowaniami, w ocenie których przeważają opinie pozytywne, są PiS oraz PO.

Opracowała

Agnieszka CYBULSKA

A N E K S

Tabela 1. Jak Pan(i) ocenia działalność posłów LPR w obecnym parlamencie? Przy ocenie proszę posłużyć się skalą, na której +3 oznacza, że w Pana(i) ocenie działalność posłów z danego ugrupowania dobrze służy polskiej demokracji, a -3 - że kompromituje polski parlamentaryzm

	Średnia	Odchylenie standardowe	Liczba osób
Ogółem	- .75	1.79	750
Płeć			
Mężczyźni	- .84	1.82	400
Kobiety	- .66	1.76	350
Wiek			
18-24 lat	- .73	1.70	108
25-34	- .83	1.70	136
35-44	- .73	1.80	134
45-54	- .79	1.74	174
55-64	- .73	1.82	91
65 lat i więcej	- .64	2.08	107
Miejsce zamieszkania			
Wies	- .32	1.88	249
Miasto do 20 tys.	- .90	1.66	84
20-100 tys.	- .87	1.84	144
101-500 tys.	-1.02	1.62	171
501 tys. i więcej mieszk.	-1.08	1.70	103
Wysztalcenie			
Podstawowe	- .15	1.92	158
Zasadnicze zawodowe	- .57	1.79	189
Średnie	- .99	1.69	304
Wyższe	-1.38	1.56	98
Grupa społ.-zaw. pracujący			
Kadra kier., inteligencja	-1.32	1.54	58
Prac. umysł. niż. szczebla	-1.24	1.43	82
Pracownicy fiz.- umysł.	- .82	1.65	62
Robotnicy wykwalifikowani	- .80	1.60	67
Robotnicy niewykwalifik.	- .28	2.14	31
Rolnicy	.30	1.83	23
Pracujący na własny rach.	- .96	1.70	36
Bierni zawodowo			
Renciści	- .51	1.92	61
Emeryci	- .76	1.98	150
Uczniowie i studenci	- .96	1.56	63
Bezrobotni	- .48	1.81	82
Gospodynie domowe i inni	- .29	2.06	34
Pracuje w:			
inst. państw., publicznej	-1.01	1.57	134
spółce właścicieli			
prywatnych i państwa	- .88	1.58	62
sekt. pryw. poza rolnict.	- .93	1.74	137
prywatnym gosp. rolnym	.20	1.77	27
Dochody na jedną osobę			
Do 299 zł	- .04	1.87	107
300-399	- .88	1.49	57
400-599	- .57	1.82	123
600-800	-1.13	1.65	120
Powyżej 800 zł	-1.47	1.67	118
Ocena własnych war. mater.			
Złe	- .56	1.82	242
Średnie	- .73	1.70	323
Dobre	-1.07	1.87	185
Udział w prakt. religijnych			
Kilka razy w tygodniu	.07	2.04	41
Raz w tygodniu	- .57	1.79	404
1-2 razy w miesiącu	- .77	1.78	76
Kilka razy w roku	-1.03	1.64	129
W ogóle nie uczestniczy	-1.49	1.62	99
Poglądy polityczne			
Lewica	-1.55	1.52	212
Centrum	- .75	1.70	214
Prawica	- .17	1.92	207
Trudno powiedzieć	- .46	1.72	117

Tabela 2. Jak Pan(i) ocenia działalność posłów PiS w obecnym parlamencie? Przy ocenie proszę posłużyć się skalą, na której +3 oznacza, że w Pana(i) ocenie działalność posłów z danego ugrupowania dobrze służy polskiej demokracji, a -3 - że kompromituje polski parlamentaryzm

	Średnia	Odchylenie standardowe	Liczba osób
Ogółem	.33	1.55	674
Płeć			
Mężczyźni	.24	1.64	369
Kobiety	.43	1.43	305
Wiek			
18-24 lat	.52	1.42	93
25-34	.45	1.54	130
35-44	.13	1.50	105
45-54	.23	1.65	167
55-64	.36	1.57	86
65 lat i więcej	.33	1.55	94
Miejsce zamieszkania			
Wieś	.23	1.53	222
Miasto do 20 tys.	.02	1.60	66
20-100 tys.	.46	1.56	132
101-500 tys.	.32	1.55	151
501 tys. i więcej mieszk.	.63	1.48	103
Wykształcenie			
Podstawowe	.22	1.49	135
Zasadnicze zawodowe	.25	1.61	174
Średnie	.39	1.56	280
Wyższe	.48	1.48	84
Grupa społ.-zaw. pracujący			
Kadra kier., inteligencja	.50	1.28	46
Prac. umysł. niż. szczebla	.49	1.69	73
Pracownicy fiz. - umysł.	.14	1.52	57
Robotnicy wykwalifikowani	-.05	1.63	62
Robotnicy niewykwalifik.	.41	1.72	23
Rolnicy	.13	1.63	26
Pracujący na własny rach.	.34	1.41	32
Bierni zawodowo			
Renciści	.59	1.54	57
Emeryci	.23	1.61	132
Uczniowie i studenci	.31	1.37	54
Bezrobotni	.51	1.46	77
Gospodynie domowe i inni	.39	1.71	34
Pracuje w:			
inst. państw., publicznej	.42	1.52	117
spółce właścicieli			
prywatnych i państwa	.50	1.58	59
sekt. pryw. poza rolnict.	.07	1.67	115
prywatnym gosp. rolnym	.13	1.58	31
Dochody na jedną osobę			
Do 299 zł	.41	1.55	90
300-399	.08	1.57	51
400-599	.23	1.54	106
600-800	.25	1.67	109
Powyżej 800 zł	.44	1.65	112
Ocena własnych war. mater.			
Złe	.21	1.53	208
Średnie	.37	1.51	302
Dobre	.41	1.64	164
Udział w prakt. religijnych			
Kilka razy w tygodniu	.54	1.44	34
Raz w tygodniu	.40	1.56	359
1-2 razy w miesiącu	.59	1.50	74
Kilka razy w roku	.01	1.35	114
W ogóle nie uczestniczy	.16	1.78	93
Poglądy polityczne			
Lewica	-.03	1.65	182
Centrum	.34	1.43	194
Prawica	.86	1.47	193
Trudno powiedzieć	.02	1.49	104

Tabela 3. Jak Pan(i) ocenia działalność posłów PO w obecnym parlamencie? Przy ocenie proszę posłużyć się skalą, na której +3 oznacza, że w Pana(i) ocenie działalność posłów z danego ugrupowania dobrze służy polskiej demokracji, a -3 - że kompromituje polski parlamentaryzm

	Średnia	Odchylenie standardowe	Liczba osób
Ogółem	.11	1.53	643
Płeć			
Mężczyźni	.16	1.57	354
Kobiety	.06	1.48	289
Wiek			
18-24 lat	.34	1.52	94
25-34	.51	1.42	129
35-44	-.22	1.46	110
45-54	-.10	1.56	142
55-64	.14	1.55	79
65 lat i więcej	.07	1.59	88
Miejsce zamieszkania			
Wieś	-.09	1.53	201
Miasto do 20 tys.	-.09	1.32	65
20-100 tys.	.23	1.62	119
101-500 tys.	.15	1.56	157
501 tys. i więcej mieszk.	.54	1.43	101
Wykształcenie			
Podstawowe	-.12	1.56	125
Zasadnicze zawodowe	-.14	1.51	161
Średnie	.23	1.54	273
Wyższe	.63	1.34	84
Grupa społ.-zaw. pracujący			
Kadra kier., inteligencja	.74	1.34	52
Prac. umysł. niż. szczebla	.30	1.49	68
Pracownicy fiz. - umysł.	.00	1.58	55
Robotnicy wykwalifikowani	-.20	1.59	53
Robotnicy niewykwalifik.	.01	1.58	22
Rolnicy	-.32	1.47	22
Pracujący na własny rach.	.02	1.36	33
Bierni zawodowo			
Renciści	-.16	1.56	50
Emeryci	.06	1.64	129
Uczniowie i studenci	.39	1.35	53
Bezrobotni	.07	1.52	73
Gospodynie domowe i inni	.29	1.51	31
Pracuje w:			
inst. państw., publicznej	.11	1.47	109
spółce właścicieli			
prywatnych i państwa	.43	1.56	60
sekt. pryw. poza rolnict.	-.01	1.65	112
prywatnym gosp. rolnym	-.17	1.44	27
Dochody na jedną osobę			
Do 299 zł	.08	1.57	80
300-399	.10	1.48	46
400-599	-.05	1.64	107
600-800	.15	1.48	91
Powyżej 800 zł	.45	1.57	114
Ocena własnych war. mater.			
Złe	.04	1.57	190
Średnie	.05	1.48	287
Dobre	.33	1.56	166
Udział w prakt. religijnych			
Kilka razy w tygodniu	.14	1.25	27
Raz w tygodniu	.15	1.56	346
1-2 razy w miesiącu	.07	1.59	71
Kilka razy w roku	-.06	1.46	112
W ogóle nie uczestniczy	.26	1.59	86
Poglądy polityczne			
Lewica	-.04	1.54	171
Centrum	.09	1.46	188
Prawica	.52	1.55	194
Trudno powiedzieć	-.25	1.51	90

Tabela 4. Jak Pan(i) ocenia działalność posłów PSL w obecnym parlamencie? Przy ocenie proszę posłużyć się skalą, na której +3 oznacza, że w Pana(i) ocenie działalność posłów z danego ugrupowania dobrze służy polskiej demokracji, a -3 - że kompromituje polski parlamentaryzm

	Średnia	Odchylenie standardowe	Liczba osób
Ogółem	-.07	1.49	626
Płeć			
Mężczyźni	-.06	1.55	336
Kobiety	-.07	1.43	290
Wiek			
18-24 lat	.00	1.29	77
25-34	-.15	1.50	123
35-44	-.22	1.44	103
45-54	-.24	1.61	159
55-64	.34	1.52	76
65 lat i więcej	.09	1.47	88
Miejsce zamieszkania			
Wieś	.25	1.54	218
Miasto do 20 tys.	-.31	1.29	62
20-100 tys.	-.14	1.50	115
101-500 tys.	-.28	1.50	144
501 tys. i więcej mieszk.	-.23	1.40	87
Wykształcenie			
Podstawowe	.20	1.46	129
Zasadnicze zawodowe	-.04	1.55	175
Średnie	-.18	1.48	250
Wyższe	-.24	1.42	71
Grupa społ.-zaw. pracujący			
Kadra kier., inteligencja	-.38	1.32	42
Prac. umysł. niż. szczebla	-.14	1.45	64
Pracownicy fiz. - umysł.	-.37	1.39	46
Robotnicy wykwalifikowani	-.30	1.53	62
Robotnicy niewykwalifik.	.08	1.83	23
Rolnicy	.52	1.30	23
Pracujący na własny rach.	-.04	1.43	32
Bierni zawodowo			
Renciści	.31	1.58	53
Emeryci	.10	1.50	126
Uczniowie i studenci	-.12	1.43	50
Bezrobotni	-.13	1.46	75
Gospodynie domowe i inni	-.13	1.70	30
Pracuje w:			
inst. państw., publicznej	-.10	1.33	94
spółce właścicieli			
prywatnych i państwa	-.33	1.48	56
sekt. pryw. poza rolnict.	-.43	1.55	112
prywatnym gosp. rolnym	.57	1.37	27
Dochody na jedną osobę			
Do 299 zł	.15	1.65	92
300-399	-.19	1.26	45
400-599	-.14	1.50	98
600-800	-.02	1.45	98
Powyżej 800 zł	-.34	1.54	100
Ocena własnych war. mater.			
Złe	.02	1.52	197
Średnie	-.11	1.50	285
Dobre	-.10	1.45	143
Udział w prakt. religijnych			
Kilka razy w tygodniu	-.32	1.58	35
Raz w tygodniu	.03	1.54	340
1-2 razy w miesiącu	.31	1.23	65
Kilka razy w roku	-.37	1.39	104
W ogóle nie uczestniczy	-.27	1.51	81
Poglądy polityczne			
Lewica	-.10	1.43	165
Centrum	.04	1.51	192
Prawica	-.15	1.53	161
Trudno powiedzieć	-.09	1.50	108

Tabela 5. Jak Pan(i) ocenia działalność posłów **Samobrony** w obecnym parlamencie? Przy ocenie proszę posłużyć się skalą, na której +3 oznacza, że w Pana(i) ocenie działalność posłów z danego ugrupowania dobrze służy polskiej demokracji, a -3 - że kompromituje polski parlamentaryzm

	Średnia	Odchylenie standardowe	Liczba osób
Ogółem	- .87	1.93	855
Płeć			
Mężczyźni	- .96	1.89	448
Kobiety	- .78	1.96	407
Wiek			
18-24 lat	- .81	1.99	139
25-34	-1.09	1.91	158
35-44	- .81	1.80	136
45-54	- .91	1.82	197
55-64	- .83	1.98	103
65 lat i więcej	- .71	2.13	121
Miejsce zamieszkania			
Wieś	- .19	1.96	280
Miasto do 20 tys.	- .62	1.75	99
20-100 tys.	- .95	1.78	155
101-500 tys.	-1.32	1.85	192
501 tys. i więcej mieszk.	-1.93	1.57	128
Wykształcenie			
Podstawowe	- .19	1.96	193
Zasadnicze zawodowe	- .33	1.93	209
Średnie	-1.28	1.77	342
Wyższe	-2.02	1.40	109
Grupa społ.-zaw. pracujący			
Kadra kier., inteligencja	-2.19	1.33	63
Prac. umysł. niż. szczebla	-1.66	1.51	85
Pracownicy fiz. - umysł.	-1.21	1.89	65
Robotnicy wykwalifikowani	- .72	1.77	72
Robotnicy niewykwalifik.	- .26	1.79	26
Rolnicy	- .53	1.69	34
Pracujący na własny rach.	-1.46	1.71	43
Bierni zawodowo			
Renciści	- .46	1.99	67
Emeryci	- .78	2.00	165
Uczniowie i studenci	-1.30	1.72	86
Bezrobotni	- .05	1.92	103
Gospodynie domowe i inni	- .73	2.12	44
Pracuje w:			
inst. państw., publicznej	-1.27	1.81	140
spółce właścicieli			
prywatnych i państwa	-1.15	1.49	60
sekt. pryw. poza rolnict.	-1.49	1.74	150
prywatnym gosp. rolnym	.47	1.79	41
Dochody na jedną osobę			
Do 299 zł	.01	2.04	127
300-399	-1.02	1.76	74
400-599	- .70	1.75	130
600-800	-1.02	1.87	120
Powyżej 800 zł	-1.83	1.72	135
Ocena własnych war. mater.			
Złe	- .38	1.98	273
Średnie	- .92	1.84	375
Dobre	-1.50	1.83	207
Udział w prakt. religijnych			
Kilka razy w tygodniu	-1.11	1.93	45
Raz w tygodniu	- .75	1.91	447
1-2 razy w miesiącu	- .39	1.96	96
Kilka razy w roku	-1.10	1.85	160
W ogóle nie uczestniczy	-1.48	1.93	105
Poglądy polityczne			
Lewica	-1.28	1.91	218
Centrum	- .89	1.84	256
Prawica	- .92	2.01	219
Trudno powiedzieć	- .29	1.82	162

Tabela 6. Jak Pan(i) ocenia działalność posłów **SLD** w obecnym parlamencie? Przy ocenie proszę posłużyć się skalą, na której +3 oznacza, że w Pana(i) ocenie działalność posłów z danego ugrupowania dobrze służy polskiej demokracji, a -3 - że kompromituje polski parlamentaryzm

	Średnia	Odchylenie standardowe	Liczba osób
Ogółem	-.45	1.81	767
Płeć			
Mężczyźni	-.50	1.79	399
Kobiety	-.40	1.84	368
Wiek			
18-24 lat	-.24	1.58	113
25-34	-.42	1.76	143
35-44	-.66	1.84	129
45-54	-.76	1.77	183
55-64	-.05	1.87	88
65 lat i więcej	-.35	2.01	111
Miejsce zamieszkania			
Wieś	-.35	1.84	252
Miasto do 20 tys.	-.55	1.79	88
20-100 tys.	-.43	1.76	139
101-500 tys.	-.47	1.87	179
501 tys. i więcej mieszk.	-.63	1.75	109
Wykształcenie			
Podstawowe	-.47	1.84	170
Zasadnicze zawodowe	-.44	1.75	189
Średnie	-.48	1.83	312
Wyższe	-.36	1.85	96
Grupa społ.-zaw. pracujący			
Kadra kier., inteligencja	-.78	1.78	53
Prac. umysł. niż. szczebla	-.46	1.87	84
Pracownicy fiz. - umysł.	-.74	1.89	68
Robotnicy wykwalifikowani	-.50	1.66	69
Robotnicy niewykwalifik.	-.56	1.88	31
Rolnicy	-.74	1.78	27
Pracujący na własny rach.	-.35	1.65	35
Bierni zawodowo			
Renciści	-.32	1.83	59
Emeryci	-.33	2.01	150
Uczniowie i studenci	-.28	1.66	76
Bezrobotni	-.39	1.61	73
Gospodynie domowe i inni	-.48	2.03	40
Pracuje w:			
inst. państw., publicznej	-.49	1.87	138
spółce właścicieli			
prywatnych i państwa	-.85	1.74	65
sekt. pryw. poza rolnict.	-.57	1.75	130
prywatnym gosp. rolnym	-.53	1.79	34
Dochody na jedną osobę			
Do 299 zł	-.68	1.75	100
300-399	-.55	1.58	59
400-599	-.53	1.82	131
600-800	-.28	1.86	124
Powyżej 800 zł	-.14	1.91	123
Ocena własnych war. mater.			
Złe	-.67	1.80	248
Średnie	-.44	1.79	340
Dobre	-.18	1.84	179
Udział w prakt. religijnych			
Kilka razy w tygodniu	-1.35	1.84	47
Raz w tygodniu	-.59	1.79	408
1-2 razy w miesiącu	-.05	1.69	82
Kilka razy w roku	-.47	1.74	131
W ogóle nie uczestniczy	.20	1.88	98
Poglądy polityczne			
Lewica	-.49	1.82	206
Centrum	-.39	1.59	218
Prawica	-1.48	1.57	208
Trudno powiedzieć	-.41	1.75	135

Tabela 7. Jak Pan(i) ocenia działalność posłów **UP** w obecnym parlamencie? Przy ocenie proszę posłużyć się skalą, na której +3 oznacza, że w Pana(i) ocenie działalność posłów z danego ugrupowania dobrze służy polskiej demokracji, a -3 - że kompromituje polski parlamentaryzm

	Średnia	Odchylenie standardowe	Liczba osób
Ogółem	- .24	1.65	652
Płeć			
Mężczyźni	- .37	1.65	354
Kobiety	- .09	1.63	297
Wiek			
18-24 lat	.13	1.46	94
25-34	- .19	1.44	103
35-44	- .34	1.64	125
45-54	- .48	1.64	153
55-64	- .20	1.81	78
65 lat i więcej	- .20	1.91	99
Miejsce zamieszkania			
Wieś	- .16	1.77	227
Miasto do 20 tys.	- .46	1.60	71
20-100 tys.	- .23	1.58	118
101-500 tys.	- .24	1.60	144
501 tys. i więcej mieszk.	- .23	1.52	92
Wykształcenie			
Podstawowe	- .25	1.75	141
Zasadnicze zawodowe	- .26	1.70	168
Średnie	- .28	1.59	268
Wyższe	- .02	1.53	76
Grupa społ.-zaw. pracujący			
Kadra kier., inteligencja	- .53	1.56	43
Prac. umysł. niż. szczebla	- .15	1.45	59
Pracownicy fiz. - umysł.	- .34	1.55	51
Robotnicy wykwalifikowani	- .36	1.53	60
Robotnicy niewykwalifik.	- .18	1.74	26
Rolnicy	- .77	1.51	18
Pracujący na własny rach.	- .24	1.68	34
Bierni zawodowo			
Renciści	- .30	1.78	59
Emeryci	- .20	1.91	130
Uczniowie i studenci	.08	1.37	62
Bezrobotni	- .10	1.61	73
Gospodynie domowe i inni	- .28	1.85	36
Pracuje w:			
inst. państw., publicznej	- .27	1.49	109
spółce właścicieli			
prywatnych i państwa	- .59	1.51	50
sekt. pryw. poza rolnict.	- .22	1.65	111
prywatnym gosp. rolnym	- .60	1.53	22
Dochody na jedną osobę			
Do 299 zł	- .30	1.71	88
300-399	- .26	1.50	56
400-599	- .29	1.56	109
600-800	- .17	1.74	100
Powyżej 800 zł	- .01	1.73	109
Ocena własnych war. mater.			
Złe	- .33	1.71	210
Średnie	- .32	1.62	288
Dobre	.06	1.58	154
Udział w prakt. religijnych			
Kilka razy w tygodniu	- .92	1.65	36
Raz w tygodniu	- .33	1.62	334
1-2 razy w miesiącu	.11	1.57	69
Kilka razy w roku	- .20	1.59	121
W ogóle nie uczestniczy	.13	1.79	89
Poglądy polityczne			
Lewica	.38	1.59	168
Centrum	- .33	1.54	198
Prawica	- .77	1.64	179
Trudno powiedzieć	- .15	1.63	106